

*Василь Мурашко, к.е.н., доцент*  
*Юрій Якимов, аспірант*  
*Національний університет державної податкової служби України*  
*м. Ірпінь, Україна*

## **ПОДАТКОВЕ РАХІВНИЦТВО ЯК ВИД ОБЛІКУ ДЛЯ ОПОДАТКУВАННЯ**

Оподаткування підприємств і суб'єктів підприємницької діяльності – це один із найважливіших та найефективніших важелів державного регулювання ринкової економіки. За допомогою податкової системи в нашій державі формуються джерела фінансування суспільно необхідних витрат. Реалізуючи фіскальну функцію податків, держава створює необхідні передумови для структурної перебудови національної економіки та її зростання.

Однією з основних функцій оподаткування, що забезпечує гармонізацію інтересів усіх учасників податкових відносин, є економічна (стимулююча) функція податків, коли фінансові ресурси спрямовані на пріоритетні напрями національної економіки, на стимулювання інтенсифікації інвестиційних процесів та заходи раціонального використання факторів виробництва.

Система оподаткування може реалізувати свої функції лише за наявності раціональної організації обліку, яка б давала можливість отримати дані для контролю процесу оподаткування і, перш за все, показників, пов'язаних із формуванням валових доходів, валових витрат, амортизаційних відрахувань, визначенням оподаткованого прибутку, податку на додану вартість (ПДВ), податкового кредиту, податкових зобов'язань, інших об'єктів оподаткування.

Незважаючи на те, що в зв'язку з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (травень 1997 року) були здійснені важливі заходи в системі оподаткування та визначена необхідність ведення податкового обліку, поза увагою залишилися законодавчі визначення податкових розрахунків і податкової звітності. На практиці податковий облік хоч і є підсистемою фінансового обліку, але в основі його лежить інша методика визначення об'єктів оподаткування, ніж передбачено ДПА. Перш за все, в основі відмінностей лежать розходження між податковим трактуванням і економічною сутністю операцій, процесів і подій. Наприклад, аванс, отриманий постачальником від покупця у постачальник визначає як валові доходи, а у фінансовому обліку – як кредиторська заборгованість. У покупця така операція вважається як дебіторська заборгованість, яку відносять у системі оподаткування до валових витрат. При цьому у фінансовому обліку згідно з П(с)БО 15 «Дохід» визначається і трактується як дохід, а в податковому законодавстві він визначається як валовий дохід.

Різна величина сум прибутку, що розраховані у фінансовому обліку і податковому обліку, є наслідком застосування різних підходів щодо визначення цього об'єкту оподаткування. Система визначення в податковому обліку валових доходів, валових витрат і амортизації дає можливість розрахувати прибуток, що підлягає оподаткуванню.

Наявність розбіжностей між фінансовим і податковим обліком призводить до виникнення тимчасових різниць між об'єктами оподаткування щодо визначення прибутку у податковому обліку і прибутку, розрахованого у фінансовому обліку та відображеному у звіті про фінансові результати. Відмінність між цими системами обліку виникає також внаслідок різних підходів до трактування основних фондів в податковому законодавстві і основних засобів у фінансовому обліку.

На відміну від фінансового, в податковому обліку згідно з діючим законодавством валовий дохід являє собою загальну суму доходів платника податку від усіх видів діяльності, отриману (або нараховану) за звітний період у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах. Характерною особливістю податкового обліку є і те, що в ньому валові доходи визначаються згідно з першою подією (або надходження коштів або відвантаження товарно-матеріальних цінностей, здійснення робіт, послуг), хоча оплата по цих операціях не здійснена в звітному періоді. Також значні відмінності існують у визначенні та відображенні у податковому і фінансовому обліках амортизації основних засобів.

Діюча система оподаткування вимагає не тільки ведення податкового обліку, але й здійснення відповідних податкових розрахунків та складання податкової звітності. Складання податкових розрахунків разом з податковим обліком як правило стосується обґрунтування об'єктів оподаткування в податкових деклараціях.

Перехід України до ринкових відносин зумовив значні перетворення в системі господарювання, зміни у ставленні до власності, управлінні господарськими процесами. Трансформаційні перетворення не могли не позначитися на сутності облікової системи та її підсистем.

Незважаючи на те, що в останні часи в системі обліку була виділена підсистема податкового обліку, вона в теоретичному і прикладному відношенні не змогла охопити комплекс питань, пов'язаних з визначенням, обґрунтуванням всіх аспектів нарахування і сплати податків, тому в системі оподаткування необхідно обґрунтувати і виділити самостійну галузь обліку – податкове рахівництво, яка б включила облік визначення і нарахування податків, методи їх розрахунку та податкову звітність. Формування податкового рахівництва дає можливість у межах податкового законодавства, зокрема податкового кодексу, визначити зрозумілу для користувачів схему облікового процесу з атрибутами науки предмет, мету обліку, записи в реєстрах, формування звітності тощо.

### Література:

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств (у редакції від 22.05.1997 р. №283/97 – ВР (із змінами і доповненнями))
2. Бутинець Ф.Ф., Шатило Н.В. Податковий облік в Україні. Навчальний посібник. – Житомир, 1998 – 927 с.
3. Оніщенко В.А. Податковий контроль (основи організації). – К.: Ред.журн. «Вісник податкової служби України», 2002. – 232 с.
4. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік. Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2002. – 262с.
5. Сторожук О.В., Мурашко В.М., Шара Є.Ю. Облік та розрахунки в податковій системі (за ред. П.В. Мельника): Монографія. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2009 – 307 с.

*Уляна Новак, к.е.н., асистент  
Мирон Огородник, к.е.н., доцент  
Національний лісотехнічний університет України  
м. Львів, Україна*

## **НЕОБХІДНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

Результати природоохоронної діяльності підприємств залежать від прийняття послідовних рішень керівництва, які базуються на наявній інформаційній базі і позитивно чи негативно впливають на навколишнє середовище. Традиційний бухгалтерський облік, з багатьох точок зору, не придатний для повного відображення негативного впливу виробничо-господарської діяльності підприємств на навколишнє середовище і виконання необхідних функцій екологічного управління і контролю.

Інтегрування екологічних імперативів в економічну політику підприємств вимагає врахування екологічного чинника, що призвело до виникнення екологічного обліку. На сьогодні екологічний облік бурхливо розвивається у всьому світі. Широкому його застосуванню сприяють такі професійні організації бухгалтерів, як Міжнародна федерація бухгалтерів (International Federation of Accountants, IFAC), Асоціація дипломованих бухгалтерів (Association of Chartered Certified Accountants, ACCA), Інститут бухгалтерів у сфері управлінського обліку (Chartered Institute of Management Accountants, CIMA) тощо [1].

В еколого-економічній теорії і практиці України екологічний облік ще не набув остаточного осмислення і логічної завершеності у вигляді комплексно сформованої системи знань, яка б об'єднувала у собі процеси іде-